

Simplu. Fiindcă sunt /mă simt de la început și în primul rând o muritoare. E profesiunea mea de bază. Mă mir că se feresc s-o recunoască atât de mulți dintre semenii mei. Spectacolul și scandalul social care însoțesc moartea mi s-au părut/ mi se par mincinoase și alienante. Copil fiind, țin minte, îmi reprimam cu greu râsul – poate și puțin isterizat de neînțelegere, de amenințarea presimțită și imposibil de descifrat din cauza artificiilor însoțitoare – când trecea o procesiune mortuară. În târgul meu de provincie, în Agnita, moartea era un eveniment la care participa toată lumea, înșirată avid de-a lungul ultimului drum. Sașii erau mai organizați, mai riguroși, geometrizau fiecare secvență a morții, o eliberau de ingrediente sentimentale, lăsând-o pură, sever-decorativă, rânduită și, deci, străină (până și intrarea în cimitir era discretă și misterioasă: o poartă mare de fier, la fel cu multe altele din oraș, deschisă cu o cheie mare de palat din povești, dădea din stradă direct într-un pasaj îngust cu scări de piatră care ducea sus, pe Ștainburg – un deal împădurit, parcul orașului, foarte frecventat de primăvara până toamna –, în cimitirul lor cu alei drepte și ronduri perfecte de flori). Românii erau mai

## digresiuni

Irina PETRAȘ

### De ce scriu despre moarte?



dezordonați, mai patetici, la înmormântările lor se petreceau tot soiul de incidente, nu păreau niciodată împăcați și familiarizați cu ceea ce se întâmpla, totuși, periodic și se rezolva după reguli prestabilite (cimitirul era aruncat, parcă, la întâmplare pe alt deal, „în români”, cum se numea cartierul, într-o devălmășie copiind-o pe cea a vieții de fiecare zi). Oricum, și unii, și alții îmi păreau de nerecunoscut. Nu mai erau vecinii mei, ci niște marionete puse în mișcare de o forță rea, venită din afară, care le schimonosise chipurile. Nu-mi plac nici astăzi ceremonialurile / solemnitățile de nici un fel...

Adolescentă, citeam ore în șir până când mâna sprijinită în bărbie atingea pentru o clipă, cutremurată, tigva. O

știam înlăuntrul meu, la pândă, răbdătoare. Tot așa cum căutam în mine vârstele foarte fragede pe care le traversasem. M-am simțit întotdeauna o alcătuire de trecut și viitor. Cred în memoria „interioară”, care te ajută să faci pasul următor în deplină cunoștință de cauză. Nu în memoria răzburătoare, obsedată să plătească. Trecutul nu poate fi uitat, iar viitorul se coace încet în noi. E acolo de la început, oricând „răspunzător”. Asemeni acelui uimitor înainte românesc, care spune deodată despre spațiul din fața mea și despre timpul din urmă-mi. Dacă la 16 ani puteam să-mi „decupez” scheletul într-un exercițiu, deloc macabru, de conștientizare a muritului, de o vreme trecerea mă îmbie cu aparențele sale. Mâna care

scrie acum e mâna mamei mele de când avea și ea anii mei. Un fel de a mă uita peste umăr ori de a-mi încrunta sprâncenele e al tatălui meu. Eu sunt ei. Înaintea în mine, îmi predau gesturi și forme, mi se încredințează, îmi încredințează chiar „știința morții”. Trecute prin grila morții ineluctabile, toate lucrurile au altă greutate, altă valoare. „Știința morții” ar putea fi o forță. În adolescență, „descărnăm” într-un gest mental aproape reflex protagoniștii oricărei întâmplări, mai ales pe cei bănuți de ipocrizie, parvenitism, aroganță. Găseam repede echilibrul. Situații limită, la prima vedere, își pierdeau acutele și rămâneau relațiile simple, cele care contau. Metoda își păstrează eficiența și azi.

Titlul cărților mele despre moarte preia o sintagmă din laboratorul eminescian. „Geniul morții” fusese precedat de „știința morții”. „Știința” înseamnă deopotrivă a ști, a fi în cunoștință de cauză, și a ști să faci ceva, a stăpâni o artă. E dublul sens al morții care poate fi învățată.

Poate, nici unul dintre miturile lumii antice n-a stârnit atâta curiozitate și pasiune de cercetare ca cel al Atlantidei, mit girat de Platon, cu toate că, încă din Antichitate au existat erudiți care s-au îndoit de veridicitatea sa („Cel care a creat-o, a distrus-o”, Aristotel, la fel Pliniu cel Bătrân). În două dintre dialogurile sale – Timaios și Critias – ce formează alături de Philebos materia volumului al VII-lea, din seria Opere, 1993 -, Platon povestește legenda Atlantidei – adusă de Solon din Egipt, unde un preot i-ar fi spus celebrului înțelept: „O, grecilor, voi sunteți veșnic copii!” -, insulă uriașă ce ar fi dispărut în urmă cu vreo nouă milenii față de timpul când trăia Platon, datorită unui devastator cataclism. Profitând de această ocazie, cei interesați vor citi/ reciti cu folos dialogurile platoniciene înainte de lectura cărții „Atlantida. Autopsia unui mit”, de Pierre Carnac. Dintr-o notiță, aflăm că, Pierre Carnac este, de fapt, cercetătorul român D. Todericiu stabilit în Hexagon, doctor în litere și istorie și istoric al științei și al tehnicii. Într-un volum apărut în 1970, „Întrebări care își caută răspunsul”, D. Todericiu (autor și al lucrării „Spre America înainte de Columb”) încerca să răspundă de câte ori fusese descoperită America? Iar despre Atlantida și continentul Mu răspundea Aurel Dimboiu (autor al volumului „Pe urmele atlantiților”). Mai semnalăm ca lucrare de referință cartea savantului rus N. F. Jirov „Atlantida” (1967), savant invocat și citat de Pierre Carnac, iar Paula Budașcă în ziarul Cotidianul din 18-19 martie 1995, într-un articol documentar estima pe baza izvoarelor antice, că Atlantida pierise în urmă cu 12.000 de ani. Cartea lui Pierre Carnac inaugurează astfel, la Ed. Humanitas o nouă colecție Enigmele Terrei, coordonată de Ion Hobana. Structurată în trei părți și 15 capitole, precedate de o Prefață și o Introducere și urmate de un epilog și Bibliografie, lucrarea se impune de la sine ca o înșiruire a tuturor ipotezelor și controverselor în ceea ce privește existența și localizarea Atlantidei. Pentru a scrie această carte (a cărei apariție în 2001 la Éditions Du Rocher, Monaco a coincis cu o comunicare la Academia de Științe din Paris, în care Jaques Collina-Girard pleda pentru existența Atlantidei în fața Gibraltarului), autorul a folosit o bibliografie vastă de 620 de lucrări diverse și consultarea unor periodice din Franța și alte țări, în carte fiind reproduse numai 78 de titluri, excluzând pe acelea din subsolul paginilor. Așadar, Platon povestind mitul Atlantidei și al atlantiților – care au fost

## cronica traducerilor

Ionel SAVITESCU

### Reconstituirea unui mit

cuprinși de o „decadență morală”, ca mai târziu locuitorii cetăților Sodoma, Gomora, Babilon și Sybaris, sunt pedepsiți, apoi, ulterior au fost supraestimați, atribuindu-li-se calități pe care nu le-au avut - n-a bănuț probabil că povestirea sa va crea probleme de cercetare inepuizabile pentru posteritate. Situația Atlantidei este comparată de Pierre Carnac cu Troia: „existența istorică a cetății Troia a fost negată de lumea savanților până la descoperirea ruinelor sale de arheologul amator Heinrich Schliemann” (p.17). Dar, din păcate, Pierre Carnac comite greșeala de a atribui lui Schliemann descoperirea Troiei, cercetările ulterioare infirmând acest lucru, adevărata Troie homerică fiind descoperită de arheologul american C. W. Blegen (Universitatea din Cincinnati), stratul VII a 1, ipoteză admisă și astăzi. Plecându-se deci de la acest mit, s-a încercat în mod fantezist, de cele mai multe ori, descoperirea Atlantidei, nu neapărat în locul indicat de Platon – în fața Coloanelor lui Hercule -, ci în cu totul alte puncte ale planetei, răspândite pe mările și oceanele Terrei și incredibil chiar în zonele arctică și antarctică. De necrezut, este citat și Nicolae Densușianu – autor al unei opere controversate Dacia preistorică -, care situa Atlantida între Carpați și Dunăre, în Valahia (p. 67, 123). Toate aceste cercetări și eforturi infructuoase, în ultimă instanță, nu au secătuit imaginația atâtor generații de atlantologi: „Unul dintre scopurile cărții care urmează e de a atrage deopotrivă atenția cititorilor săi asupra utilității unor astfel de cercetări pentru o mai bună cunoaștere a trecutului istoric, geologic, geografic și oceanografic al Oceanului Atlantic și de a trezi noi aptitudini pentru aceste domenii” (p. 12). Cum a dispărut Atlantida? Sunt enumerate următoarele ipoteze: cutremure devastatoare provocate de vulcani în erupție, impactul cu corpuri cerești (asteroizi, meteoriți, comete), acumularea de gaz în interiorul insulei care ar fi provocat

dezastrul, însuși Platon pune cataclismul pe seama deviației corpurilor cerești, odinioară Universul se mișca în sens contrar (v. „Omul politic”). Acest sfârșit tragic a inspirat în vremurile moderne pe literați și pe cinești care i-au dedicat Atlantidei opere literare și realizări cinematografice impresionante. Nu este exclus ca această Atlantidă să fi existat conform descrierii lui Platon, în acea epocă fericită din illo tempore, Vârsta de Aur, asupra căreia s-a oprit Hesiod („Neamu – unor oameni de aur, cu duh cumpătat și cuminte/ Care au fost într-o vreme, când domn peste cer era Cronos./ Netulburați de vreo grijă, trăiau asemeni cu zeii./ Nu cunoșteau suferința, ori truda și nici bătrânețea”, v. Munci și zile) și Ovidius („...respecta dreptatea și încrederea... oamenii se simțeau în siguranță fără judecată”, v. Metamorfoze, Cartea I). Plecând de la interpretarea izvoarelor egiptene (Cartea Morților), de la Diodor și Plutarh, Pierre Carnac se întreabă unde ar putea exista „trecătoarea înspăimântătoare a celor două coarne” (p. 36) propunând strămtarea Gibraltar, conform localizării lui Platon. Dar, dacă cumva se acceptă altă ipoteză a situării Atlantidei în Creta, bunăoară, cum crede S. Marinatos, arheolog grec contemporan, cu excelentă reputație științifică, sau alți cercetători începând cu Clement Alexandrinul (p. 105), atunci „trecătoarea înspăimântătoare” ar putea fi după opinia noastră faimoasa Scylla și Charybda din strămtarea Messina ce desparte Italia de Sicilia. Luând în calcul și posibilitatea distrugerii prin Potop a Atlantidei, P. Carnac enumeră câteva astfel de situații. Mircea Eliade în Morfologia religiilor, 1993, amintește de Potopul din care fusese salvat Noe, dar și de acelea din mitologia hindusă, din Asia, Australia, Malaezia, iar C. W. Ceram în „Zei, morminte, cărturari” 1968 scrie că la o adâncime de 12 metri în Mesopotamia între Tigru și Eufrat s-a descoperit un strat gros de argilă de 2,5 metri rezultat al unei inundații devastatoare. Ce s-ar mai putea adăuga? Doar faptul că, la pagina 53, titlul unui celebru roman de Jules Verne este menționat greșit.

Pierre Carnac: „Atlantida. Autopsia unui mit”. Traducere din franceză de Valentin Dumitrescu și Dan Adrian Olaru, Ed. Humanitas, 2003